

Elhangzott Tihanyban 2005. június 4-én a Kastélyszálló előadótermében az Országos Igazságügyi Szakértői Konferencián Dr. Kovács Kázmér ügyvéd előadásában.

T. Szakértő Hölgyek és Urak, Tisztelt Elnök úr, Tisztelt Konferencia!

Dr. Melegh Gábor a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara elnökétől megtisztelő felkérést kaptam, hogy „A szakértői bizonyítás kérdései a polgári ügyszakban, különös tekintettel a garancia és szavatosság kérdéseire” című bírói előadásra reflektáló, a fenti témakör ügyvédi aspektusait felvázoló előadást tartsak.

Ügyvédi szempontból is természetesen ezekben az ügyekben is a klasszikus kérdés merül fel elsődlegesen, nevezetesen, hogy a kedvezőtlen szakértői véleménnyel szembeni sikeres fellépésre az ügyfélnek és a képviselőjében eljáró jogi képviselőnek milyen lehetőségei vannak. Garanciális és szavatossági jogviták esetén a kérdés már a peres eljárás előtt a peren kívüli ügyszakban is felmerülhet, tehát nemcsak olyankor, amikor egy ellentétes megállapításokat tartalmazó, kedvezőtlen szakvélemény hitelét kell kétségbe vonni, hanem amikor még semmilyen szakvélemény nincs az ügyben.

A szakértői megbízás adásának ezen eseteire is vonatkozik, hogy elsősorban két okból kerülhet arra sor. A szakértő a szakvéleményben szakértő tanúként megállapíthatja és dokumentálhatja észleléseit, és ezzel a későbbi bizonyítást teszi lehetővé, másrészt észleléseihez értékelő megjegyzéseket fűzhet, vagyis nemcsak tényleírást, hanem klasszikus értelemben vett szakértői véleményt is tartalmazhat az általa készített dokumentáció.

Ahogy a közlekedési balesetek rendőrhatalósági nyomozásában közreműködő szakértőnek ismernie kell a KRESZ rendelkezéseit, ugyanígy a garanciális és szavatossági ügyekben eljáró szakértőtől feltétlen elvárható, hogy ismerje a jótállás és szavatosság jogi szabályozásának alaptéziseit.

Ismernie kell a különbséget a két jogintézmény között, sőt 2003. novemberét követő jogügyletek szakértői vizsgálata során már a fogyasztói szerződések fogalmát és speciális rendelkezéseit is. Nem arról van szó, hogy ezeket a szabályokat a szakértő szó szerint fel kellene tudja idézni, elég ha tudja, hogy ezek léteznek, főbb vonalakban mit tartalmaznak, hol lehet ezeket megtalálni, és melyek azok a legfontosabb rendelkezések ezekben a jogszabályokban, amelyekre neki tekintettel kell lennie.

Egy hibás teljesítés miatt indított ügyben az alapkérdés természetesen a legtöbbször magának a hibának a megítélése. Ezzel összefüggésben felmerülő kérdések általában, hogy

- fennáll-e a hiba,
- mi az oka,
- hogyan hárítható el,
- mennyire jelentős, milyen következményei vannak,
- javítható-e, és milyen költséggel

A fent felsorolt alapkérdések után jönnek a nehezebb kérdések, amikor a hiba kijavításának *megfelelősége* kérdésben kell állást foglalni a szakértőnek. Itt azért nem evidens a válasz, mert a panasz legtöbbször amiatt jelentkezik, hogy a hibát a kötelezett általában javítja így, vagy úgy, de a hiba ismét jelentkezik, esetleg többször is. Ilyenkor arra a szakértőhöz intézett kérdésre, hogy a hiba kijavítása korábban megfelelően történt-e, elvileg lehetséges olyan választ adni, hogy

- nem, a hiba kijavítása gondatlanul, nem kellő hibafeltárással, felületesen történt,

- de nagyon gyakran nem ez a szakértői válasz, hanem az, hogy a hiba kijavítása megfelelően megtörtént, és bár a hiba újra jelentkezett, de nem az első kijavítás szakszerűtlensége folytán.

Hogy a két válasz közül melyik a megfelelőbb, ebből a szempontból a szakértők gyakran megelégszenek annak a vizsgálatával, hogy az első javítást szakszerűnek tekintik-e. Szakszerűnek azt a javítási beavatkozást tekintik, ami nem nyilvánvalóan hibás.

A szerviztől azonban a hiba diagnosztizálása és annak kijavítása során több várható el annál, mint hogy beavatkozása ne legyen nyilvánvalóan kártalanító, illetve, hogy szakmailag megfelelő irányba mutasson. Ezzel kapcsolatban felhasználhatónak látom a bírói gyakorlat más vonatkozásban (kártérítés) kialakított téziseit.

A bírói gyakorlat ugyanis már régebben kimunkálta az *általános elvárhatóság* fogalmának tartalmát. Eszerint az általános elvárhatóság mércéjének valaki, vagy valamely szervezet (és ez vonatkozik a hiba kijavítására kötelezett eladó, vagy a teljesítési segédjeként eljáró szervizre is) akkor felel meg, ha a szakmai általános gondossági követelmény szintjén – figyelembe véve

- a felmerülő hibát,
- a javítandó tárgyat, és
- az ügy valamennyi körülményét – gondoskodik
 - a minél teljesebb hibafeltárásról,
 - és a feltárást követően annak *indokolt mértékig* történő kijavításáról.

Miért mondtam azt, hogy indokolt mértékig történő javításról.

- 1.) A hiba diagnosztizálását követően adódhat olyan helyzet, hogy a hiba kijavítható 10.000.- Ft, de 500.000.-Ft.-os vagy még nagyobb költséggel is. Megfelelő individualizációt igényel annak mérlegelése mind a javító, mind a javító eljárását minősítő szakértő részéről, hogy
 - az adott termék rendeltetésére,
 - vételárára,
 - a hibajelenség természetére és
 - lehetséges következményeire tekintettel indokoltan "kockáztatta-e" az olcsóbb javítási mód választásával a javító a megrendelő idejét. (ha garanciális a javítás)
- 2.) Ellentétes szempontokat is vizsgálni kell néha. Nemcsak az történhet meg, hogy a javító a drágább javítás elkerülése érdekében kockáztatja az ügyfél idejét (ez általában garanciális javításnál fordul elő), hanem azt is, hogy a nagyobb üzleti haszon érdekében indokolatlanul fődarab cserét ír elő olyankor is, amikor az szükségtelen (ez inkább fizetői javításoknál gyakori). Ilyenkor tehát az ügyfél pénzét kockáztatja.
- 3.) Újabb problémakör, ha a javító nem megtakarítási, vagy a számára minél kedvezőbb üzleti haszon vezérelte okokból, hanem azért ír elő alkatrészcserét, mert rosszul diagnosztizálja, vagy egyáltalán nem diagnosztizálja a hibát. Ilyenkor a hibajelenséget a javító ideig-óraig megszünteti, de a hiba okát nem hárítja el.

Nemcsak komoly szakmai ismereteket, de a javítási technológia alapos ismeretét, kifejezett szakmai tapasztalatot igényel annak szakértői mérlegelése, hogy a javító által vállalt javítási mód a korábban említett elvárhatósági követelménynek megfelel vagy azt nem érte el.

A szakértő, aki számos termék sokszor sűrűn változó javítási technológiája minden részletkérdése tekintetében természetesen folyamatosan nem lehet képben, rá van szorulva az adott termék javítási technológiájában egyedi gyakorlatot szerzett gyártói,

illetve forgalmazói vagy javítói szakmai ismeretekre. Különösen, nagy a felelősége a szakértőnek, hogy

- ő, aki egyik oldalról információkat kényszerül beszerezni az egyik féltől,
- ezen töle megszerzett információk birtokában az adott fél (a javító) eljárásának megfelelő kritikusa legyen.

Ha ehhez hozzáteszük a szakmai „rokonságot”, és az ebből adódó szakmai szimpátiát, szolidaritást, akkor könnyen adódik olyan következtetés, hogy főleg azok a szakértők, akik a kérdést nem kezelik kellő tudatossággal az indokoltnál könnyebben kedveznek a javítónak, annál is inkább, mert a javító számára kedvező állásfoglalás megvédéséhez általában több segítséget várhatnak tőle, mint többnyire laikus ellenfelétől.

Mindez általánosságban is így van, de különösen élesen jelentkezik ez a probléma akkor, ha jótállási vagy szavatossági ügyekben a hibák ismétlődésével összefüggésben azon finom disztinkció tekintetében kell a szakértőnek nyilatkoznia, hogy az ismétlődő hibajelenségek ugyanazon hibaokra visszavezethetőek-e vagy sem.

A Fővárosi Bíróság által kialakított és évek óta követett gyakorlat szerint azonos hibajelenség mutatkozása esetén az azonos hibaokot vélelmezni kell, amennyiben garanciális időn belüli meghibásodásról van szó. Ez azt jelenti, hogy azonos hibajelenség ismételt jelentkezése esetén nem elegendő annak elvi lehetőségét bemutatni, hogy milyen szóba jöhető meghibásodási lehetőségek vezethetnek az ismétlődő hibajelenségre, hanem konkrétan igazolni szükséges nemcsak az első beavatkozás helyénvalóságát, és azt is, hogy a hiba akkor teljes körűen megszűnt, hanem azt is, hogy az újabb hibaok kiváltotta hibajelenség azonossága a korábbival véletlenszerű, azzal semmilyen összefüggésbe nem hozható. Ez a szabály a jótállásra vonatkozó megfordított bizonyítási teher következménye, és már nem irányadó a garanciális időn túli időszakra.

Más kérdés, hogy a szakértőnek viszonylag nagy szabadsága van annak mérlegelése tekintetében, hogy az egyes hibajelenségek közötti összefüggések lehetőségét hogyan mérlegeli.

Ugyancsak gyakori szakértői kérdés a rendeltetésszerű használhatóság, a csökkent értékű használat kérdésköre, ami részint műszaki, részint jogalkalmazói mérlegelést igényel. A rendeltetésszerű használathoz ugyanis egyik oldalról a természetes műszaki alkalmasságot kell minősíteni adott hibajelenség mellett (és ez műszaki kérdés), másik oldalról pedig mérlegelni kell a termék vásárlója számára betöltött funkcióját, ami már bírói jogalkalmazói kérdés. Egy gépkocsi rendeltetése, hogy használóját az egyik földrajzi pontról a másik földrajzi pontra eljuttassa. Nyilván alkalmatlan a rendeltetése betöltésére, ha ezt ugyan el tudja végezni, de bizonytalan a fékhatás, és emiatt az üzemeltetés életveszélyes. A gyakorlat azonban ennél komplikáltabb eseteket produkál, és felmerülhet olyan példa is, hogy mondjuk egy luxus gépkocsi az elektronika leszabályozása folytán csak 90 km/ó sebességgel képes haladni, vagy az automata váltó nem működik, viszont kézi sebességváltással a gépkocsi használható. A bíróság gyakran sommásan teszi fel a kérdést, azaz saját munkája megkönnyítése érdekében a szakértőre bízza annak eldöntését, hogy pl. az utóbbi hibák a rendeltetésszerű használatot jelentősen befolyásolják-e, vagy sem. Véleményem szerint a műszaki szakértő feladata a műszaki helyzet pontos leírása azzal, hogy az adott műszaki következményeknek, hiányoknak a rendeltetésszerű használatra gyakorolt hatását értékelni, azaz a műszaki következményekből eredő következtetéseket levonni már nem az ő, hanem az eljáró bíró feladata.